

5. Dubnícke opálové bane

Poloha a rozloha:

Unikátne Dubnícke opálové bane sa nachádzajú v strede severnej časti Slanských hôr. Od Prešova sú vzdialené asi 28 km JV a dostaneme sa k nim cez Solivar, Dulovu Ves, Kokošovce a Zlatú Baňu. Od Košíc sú vzdialené 35 km SV a najkratšou cestou sa k nim dostaneme

cez Košické Olšany, Rozhanovce, Čižatice, Kecerovce, Opinú a Červenicu. Ložiská drahého opálu zahŕňajú historické banské revíry, väčšiu a rozsiahlejšiu Libanku a menšiu Šimonku, vzdialenú približne 2 km severným smerom. Labyrinth starých baní o výmere 6 ha bol vyhlásený za chránený v roku 1964.

História a súčasnosť:

Bane boli známe po celom svete už od konca 16. storočia pre drahý opál, ktorý sa v nich ťažil. Je možné, že tu bol opál ťažený už počas rímskej doby. Dubnícky drahý opál si zvlášť obľúbili členovia rodiny cisára Napoleona. Cisárovná Jozefína nosila najslávnejší opál Oheň trójsky. Z Dubníka pochádza aj najväčší kus drahého opálu na svete – našli do v roku 1775 v koryte Olšavky. Má úctyhodnú dĺžku 13 cm a hmotnosť 594 g (2 970 karátov). Na prelome 19. a 20. storočia bol ocenený na 700 000 dukátov. Pre svoju hru s farbami dostal meno Harlekýn a dnes je uložený v Prírodovedeckom múzeu vo Viedni.

Dubnícke opálové bane až do objavenia nálezísk opálu v Mexiku a Austrálii v 19. storočí boli jedinou ťaženou lokalitou na svete. Pre nerentabilnosť ťažbu v Dubníku ukončili v roku 1922.

Aj keď bola ťažba opálov na Dubníku po

prvej svetovej vojne ukončená, dodnes sú tieto miesta vyhľadávané zberateľmi z celého sveta, ktorí tu pokúšajú svoje zberateľské šťastie. Zlatý vek baní dnes pripomína iba zrekonštruovaný vchod do štôlne Jozef. V centre Prešova sú opály vložené aj do ciferníka hodín, ktoré sú na priečelí budovy vedľa Mariánskeho súsošia.

Dubnícke ložiská drahého opálu sú výnimočným fenoménom z celosvetového hľadiska. Nikde na svete nebol drahý opál ťažený banským spôsobom v takom veľkom rozsahu, a tak dávno. Aj súčasná ťažba drahého opálu v Austrálii je zrovnateľná s ťažbou drahého opálu na Dubníku pred 150 rokmi, keď sa ťažilo viac ako 25 000 ct drahého opálu ročne.

Po roku 1989 vznikli viaceré subjekty, ktoré sa snažia o komerčné využitie lokality, či už formou obnovenia ťažby opálu, alebo rozvoja turizmu. V súčasnosti prebieha spor spoločností Opálové bane Dubník a.s. a Opálové bane a brusiarne s.r.o. o práva na ťažbu v lokalite Dubník - Libanka v katastri obce Červenica.

V Dubníckych baniach je celkom 22 kilometrov podzemných chodieb, pre verejnosť je sprístupnený 1,5 km úsek štôlne Viliam.

V roku 1964 boli Dubnícke opálové bane vyhlásené za chránené nálezisko zimujúcich netopierov. Zimuje tam viac ako 4000 netopierov, pričom je zistených 16 – 17 druhov. Podľa členov Spoločnosti pre ochranu

netopierov, ktorí každoročne robia sčítanie zimujúcich netopierov, patrí toto zimovisko z hľadiska počtu druhov medzi najvýznamnejšie zimoviská netopierov v Európe. Na žiadnom inom zimovisku v jednom podzemnom systéme (či už jaskynnom alebo banskom) nezimuje taký pestrý počet druhov týchto prísne chránených živočíchov.

Ťažba nerastných surovín akoukoľvek formou a metódou sa však nezaobíde bez zásahov do životného prostredia. Vplyv na životné prostredie nemá len samotná ťažobná činnosť, ale aj následný úpravárenský proces - najmä odpady z úpravne tak v tuhom, ako aj kvapalnom stave. Ťažba nerastov a s ňou súvisiaci rozvoj priemyslu, stavebníctva, dopravy a poľnohospodárstva majú vplyv na úbytok poľnohospodárskej pôdy, porušenie obehu podzemnej vody či znečistenie ovzdušia. Na tieto, ale aj iné problémy, ktoré ťažia našu Zem, sme sa snažili poukázať prostredníctvom rôznorodých aktivít.

Pre lepšiu názornosť členovia jednotlivých skupín prišli oblečení v rovnakých farbách. Žltí predstavovali Slnko a životodarnú silu slnečnej energie, bieli vzduch, modrú vodu, zelenú rastlinnú ríšu a červení zas živočíšnu. Časť detí prišla oblečená v čiernom, lebo symbolizovala odpad a všetky škodlivé látky, ktoré sú jedom pre planétu Zem. Každé družstvo pripravilo pre ostatných žiakov niekoľko úloh tematicky súvisiacich so zameraním skupiny. Počítali sme teplotu Slnka, jeho vzdialenosť od Zeme, rýchlosť, akou rastú stromy, porovnávali sme dĺžku života ohrozených živočíšnych druhov, spotrebu vody v jednotlivých domácnostiach,

množstvo vyseparovaného odpadu... Okrem matematicky zameraných úloh sme sa venovali aj zopakovaniu slovných druhov. V básňach o vode sme vyhľadávali podstatné mená a tvorili z nich zdobeniny. V odborných textoch o vzduchu a jeho zložkách sme zas podčiarkovali prídavné mená a určovali ich gramatické kategórie. Nezabudli sme vyčasovať slovesá separovať, recyklovať, chrániť.

Mnohé z údajov, ktoré sme o našej Zemi vyhľadali v encyklopédiách a na internetových stránkach nám boli podnetom pre napísanie krátkych básní o tom, čo vidí okolo seba dnešný človek, keď sa pozorne poobzerá. Naše básne boli zároveň aj príslubom nápravy ničivého vplyvu človeka na okolitú krajinu.

VODA

Vidím ryby uhynuté, olej v riekach, potokoch.
Sľubujem, že napravím to, teraz – hneď, nie po rokoch!

ODPAD

Vidím kopy odpadu, skazu, skládky, špinu.
Sľubujem, že onedlho všetky rýchlo zmiznú!

VZDUCH

Vidím stúpať dym z komínov, výfukové plyny, smog.
Sľubujem, že kúpim filtre, splním všetko tento rok!

RASTLINY

Vidím kvety ovädnuté, lesný porast vysychať.
Sľubujem, že sadiť budem, čistiť, chrániť, polievať!

ŽIVOČÍCHY

Vidím zvery uhynuté, krdle, čriedy, stáda.
Sľubujem, že v každej svorke narodí sa mláďa.

SLNKO

Vidím dieru ozónovú, topiace sa ľadovce.
Sľubujem, že zachovám ich pre naše detúrence.

Pokračovali sme ľudovými múdrosťami, v ktorých sa opakovali témy jednotlivých skupín. Nie vždy bolo ľahké vysvetliť ich význam, či doplniť záver niektorých prísloví a porekadiel.

Tému každej skupiny / SLNKO, VODA, VZDUCH, RASTLINY, ŽIVOČÍCHY, ODPAD / sme hľadali aj v slovenských piesňach. Zo začiatku nám stačil repertoár detských či ľudových: Slniečko horúce...Fúkaj, fúkaj, vetričku...Trávička zelená...U susedov, tam je topoľ...Ja som pán, tulipán...Slniečko sa zobudilo... Potom sme si pomohli aj modernými, kde v každej skupine vládlo Horehronie. Keďže sme neodolali jeho chytľavej melódii a krásnemu textu, hneď sme si ho aj zaspievali.

Zhrnutím všetkých aktivít bolo spoločné dielko, ktorému sme dali názov "KVET ŽIVOTA". Bol to vzácny kvet, ktorého stred tvorila zemeguľa a lupene predstavovali Slnko, vodu, vzduch, rastliny a živočíchy. Každý lupienok farebne podčiarkoval význam jednotlivých zložiek. Medzi pestrými farbami však prebleskovala aj čierna, ktorá symbolizovala

koniec, zánik, záhuby. Je to práve odpad, ktorý ničí rastliny, dusí zvieratá, znečisťuje vodu. Dúfajme, že keď takýto nezvyčajný kvet budú robiť deti o desať rokov, nebude už len čierny.

Zdroje:

<http://www.opalovebane.sk/>

http://sk.wikipedia.org/wiki/Dubn%C3%ADcke_op%C3%A1lov%C3%A9_bane

<http://cerven.blog.sme.sk/c/17811/Dubnicke-opalove-bane-historia-tazby-3.html>

<http://www.vranov.sk/index.php?lng=sk&page=t20&go=177&go2=295&go3=93&PHPSESSID=45c9de046b41b6caac5b2d4f81>

<http://www.visitslovakia.com/dubnicke-opalove-bane/>

<http://www.opalyslovenska.eu/bane-opalove-bane-dubnik-slanske-pohorie/>